

บทที่ 2 ระบบสรรพนามในภาษาไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงระบบสรรพนามในภาษาไทยโดยแบ่งเนื้อหาเป็นสองส่วนคือ เรื่องไวยากรณ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลในการใช้สรรพนามในภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมงานของผู้วิจัยบางท่านที่ได้ศึกษาเรื่องระบบสรรพนามในภาษาไทยมาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและเพื่อใช้ในการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำจำกัดความ

กำชัย ทองหล่อ⁶ ให้คำจำกัดความคำว่า สรรพนามว่า หมายถึง “คำที่ใช้แทนนาม หรือ ข้อความที่กล่าวมาแล้วเพื่อไม่ต้องกล่าวนามหรือข้อความนั้นซ้ำอีก” ซึ่งคำจำกัดความนี้เหมือนกับ คำจำกัดความของเนสฟิลด์ (Nesfield)⁷ ว่า

‘A pronoun is a substitute word. If instead of mentioning or reporting a noun. We use some other word, which will show what noun (expressed or understand) we are referring to , that word is a pronoun.’

Sweet⁸ แบ่งคำสรรพนามไว้เป็น 3 ประเภท คือ

The three classes of personal pronouns, and corresponding distinctions in verbs, denoting or indicating respectively the person speaking (first person), the person spoken to (second person) and the person or thing spoken of (third person).

ในขณะที่นักภาษาศาสตร์ชื่อ Jespersen⁹ ให้คำจำกัดความที่ต่างไป ดังนี้

The real contrast thus is between 1 the speaker, 2 spoken to, and 3 neither speaker nor spoken to. In the first person one speaks of oneself, in the second of the person to whom the speech is addressed, and in the third of neither.

⁶ กำชัย ทองหล่อ. *หลักภาษาไทย*. บำรุงศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2533. หน้า 290.

⁷ Nesfield (1922 : 33-34) อ้างใน Angkab, Palakornkul. 1972. “A sociolinguistic study of pronominal strategy in spoken Thai. Ph. D dissertation. University of Texas at Austin. P.9

⁸ Sweet (1892) อ้างใน Angkab, Palakornkul. 1972. “A sociolinguistic study of pronominal strategy in spoken Thai. Ph.D. dissertation. University of Texas at Austin. P.9

⁹ Angkab, Palakornkul. 1972. “A sociolinguistic study of pronominal strategy in spoken Thai. Ph.D. dissertation. University of Texas at Austin. P.12-13

กล่าวคือ

สรรพนามบุรุษที่ 1	คือ	ผู้พูด
สรรพนามบุรุษที่ 2	คือ	ผู้ที่พูดด้วยหรือผู้ที่คำสนทนานั้นเจาะจงถึง
สรรพนามบุรุษที่ 3	คือ	ผู้ที่ไม่ใช่ทั้งสองประเภทข้างต้น

กำชัย ทองหล่อ¹⁰ กล่าวว่า บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อผู้พูด ผู้ที่พูดด้วยและผู้ที่ถูกพูดถึง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ถ้าใช้แทนชื่อผู้พูด	เรียกว่า	บุรุษที่ 1
2. ถ้าใช้แทนชื่อผู้ที่พูดด้วย	เรียกว่า	บุรุษที่ 2
3. ถ้าใช้แทนชื่อผู้ที่ถูกพูดถึง	เรียกว่า	บุรุษที่ 3

ตัวอย่างเช่น ประโยคว่า ‘ฉันคิดว่าเธอน่าจะไปรับหลานนะ’ จากลำจำกัดความข้างต้นเราสามารถแยกได้ว่าในประโยคนี้

ฉัน	คือ	บุรุษที่ 1
เธอ	คือ	บุรุษที่ 2
หลาน	คือ	บุรุษที่ 3

จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นโดยสรุปว่า คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้เพื่อแทนคำนามที่กล่าวถึงเพื่อเลี่ยงการกล่าวคำนามนั้น ๆ ซ้ำอีกและคำบุรุษสรรพนามก็แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ บุรุษที่ 1 คือ ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร บุรุษที่ 2 คือ ผู้ฟังหรือผู้รับสารและบุรุษที่ 3 คือ ผู้ที่ผู้พูดกล่าวหรืออ้างถึง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำตารางเพื่อวิเคราะห์การใช้สรรพนามในบทที่ 3 และได้ใช้เกณฑ์เรื่องบุรุษนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดทำด้วย ดังจะกล่าวในรายละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

2. การใช้สรรพนาม

การใช้สรรพนามต้องประกอบด้วยระเบียบ 5 อย่าง¹¹ เหมือนกับการใช้คำนาม กล่าวคือ

2.1 บุรุษ คือ คำที่แสดงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้พูด ผู้ที่พูดด้วยและผู้ที่ถูกพูดถึงดังอธิบายในข้อ 1

¹⁰ กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย, หน้า 290.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 290.

2.2 **ลิงค์** เพศของคำที่เป็นเพศชาย หรือเพศหญิง แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ

2.2.1 **ปุงลิงค์** คือ เพศของคำที่เป็นชาย ถ้าเป็นคำนาม เช่น คนผู้ชาย ภิกษุ ปู่ ตา พ่อ นายทหาร ซึ่งสรรพนามที่ใช้แทนก็เช่น เขา นาย เป็นต้น

2.2.2 **สตรีลิงค์** คือ เพศของคำที่เป็นหญิง เช่น แม่ ย่า นาง พยาบาล สตรี เมียซึ่งสรรพนามที่ใช้แทนก็เช่น เธอ นาง เป็นต้น

2.2.3 **อลิงค์** คือ เพศของคำที่ไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิง เป็นคำกล่าวคลุม ๆ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งชายหรือหญิงก็ได้ เช่น คน ครู สัตว์ หมอ เด็ก ซึ่ง สรรพนามที่ใช้แทนก็เช่น ตัว ตน คน พวกเขา องค์

2.2.4 **นปุงสกลิงค์** คือ เพศของคำที่ไม่เป็นทั้งชายและหญิง คือคำนามที่กล่าวถึงสิ่งไร้ปฏิสนธิวิญญานทั้งสิ้น เช่น ต้นไม้ น้ำ บ้าน แก้อื้อ ภูเขา เป็นต้น

2.3 **พจน์** คือ คำที่บอกจำนวนมาก น้อย แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

2.3.1 **เอกพจน์** คือ คำที่มีจำนวนเพียงหนึ่ง เช่น อันเดียว คนหนึ่ง

2.3.2 **พหูพจน์** คือ คำที่มีจำนวนมาก เช่น หลายคน ลิงทั้งฝูง ช้างสองโขลง

2.3.3 **อพจน์** คือ คำที่ไม่ปรากฏจำนวนว่ามากหรือน้อย เช่น ใอน้ำ เปลวไฟ ความร้อน

2.4 **การก** คือ คำที่ทำหน้าที่เป็นผู้ทำ ผู้ถูกทำ ผู้ถูกใช้ เช่น เขาถูก น้ำร้อนลวก เขาในที่นี้เป็นผู้ถูกกระทำ เป็นต้น

2.5 **ราชาศัพท์** คือ คำพิเศษพวกหนึ่งซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมกับชั้นบุคคล บุคคลที่ต้องใช้จำแนกออกเป็น 5 ชนิดคือ

(1) พระราชา

(2) เจ้านาย หมายถึง พระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งแต่หม่อมเจ้า

ขึ้นไป

(3) พระภิกษุ

(4) ขุนนางมียศและบรรดาศักดิ์

(5) สุภาพชน

อนึ่ง ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบเพียง 3 ชนิดคือ บุรุษ ลิงค์และ พจน์ เป็นเกณฑ์ในการจัดทำตารางข้อมูลการใช้สรรพนามในพระคัมภีร์ไบเบิล ในบทที่3 เนื่องจากมีปัจจัยเพียง 3 ชนิดนี้เป็นตัวแปรในการเลือกสรรพนาม กล่าวคือ การทราบว่าเป็นผู้ส่งสารและผู้รับ

สาร มีคนเดียวหรือหลายคน เป็นชายหรือหญิง นั้นเพียงพอที่ทำให้เราเห็นความแตกต่างของการใช้สรรพนามของบุคคลต่าง ๆ ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในเรื่องการก และราชาศัพท์ เพราะแม้ว่าทั้งสองปัจจัยนี้จะเป็นองค์ประกอบในการใช้คำนามและสรรพนามแต่ก็ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกใช้สรรพนามในพระคัมภีร์ไบเบิลแต่อย่างไร กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ส่งสารหรือผู้รับสารจะเป็นผู้กระทำหรือถูกกระทำในประโยคก็ได้มีผลให้สรรพนามต่างไป และในเรื่องราชาศัพท์นั้นปัจจัยนี้ก็เช่นกันได้มีอิทธิพลในการเลือกใช้สรรพนามแต่ในทางกลับกันปัจจัยอื่น เช่น สถานะของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะเป็นปัจจัยที่กำหนดการใช้สรรพนามราชาศัพท์มากกว่า

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะเปรียบเทียบการใช้สรรพนามในภาษาไทยจะคล้ายกับในภาษาอังกฤษ กล่าวคือ ในทุกข้อยกเว้นเรื่องคำราชาศัพท์ แต่การเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทยนั้นมีความซับซ้อนมากกว่า เพราะเพียงแค่การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เพียงอย่างเดียวก็มีจำนวนสรรพนามให้เลือกใช้เป็นจำนวนมากแล้ว เช่น ผม ดิฉัน เค้า เรา ลูก พ่อ แม่ น้ำ กู ข้าพเจ้า ข้าพระองค์ อาตมา ฯลฯ ไม่เหมือนกับภาษาอังกฤษที่มีคำว่า 'I' เพียงคำเดียว

ดังนั้น การที่จะแบ่งสรรพนามในภาษาไทยออกเป็นกลุ่มแบบภาษาอังกฤษนั้นจึงเป็นไปได้ยากมาก เพราะการเลือกใช้สรรพนามแต่ละครั้ง ผู้พูดต้องคิดถึงปัจจัยหลายอย่าง เช่น ผู้พูดเป็นอะไรกับผู้ที่พูดด้วย หรือ มีคนที่ไม่รู้จักอยู่ด้วยหรือไม่ เป็นต้น ในหัวข้อที่ 3 จะได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทยต่อไป ดังนี้

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สรรพนาม

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อย่อยเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่

3.1 ปัจจัยเรื่องไวยากรณ์ ได้แก่ เรื่อง บุรุษ ลิงค์ และ พจน์

3.1.1 บุรุษ ดังที่ได้อธิบายในหัวข้อ 2.2 แล้วว่า สรรพนามในภาษาไทยนั้นแบ่งสรรพนามออกเป็น 3 บุรุษ ซึ่งเหมือนกับในภาษาอังกฤษ ในประโยคทั่วไป ที่เนื้อความระบุชัดเจนว่า ใครเป็นผู้พูด ใครเป็นผู้ฟังและใครเป็นผู้ที่ผู้พูดอ้างหรือกล่าวถึงนั้น จะเห็นว่า การแบ่งบุรุษสรรพนามเป็นหนึ่งใน ผู้พูด สอง ผู้ฟัง และสาม ผู้ที่พูดถึงนั้นก็มีความเหมาะสมแล้ว แต่ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในบางครั้งที่สถานการณ์ในพระคัมภีร์ไม่ชัดเจนว่าใครเป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 บ้าง ตัวอย่างเช่น ตอนที่เหล่าสาวกมาขอให้เมื่อพระเยซูสอนพวกเขาอธิษฐาน พระองค์ตอบว่าทุกคนควรอธิษฐาน ดังนี้

“ Father, may your name be honored.

May your Kingdom come soon.

Give us our food day by day.

And forgive us our sins-

Just as we forgive those who have sinned against us. And don't let us yield to temptation."¹²

Luke 11:1-4

ในการอธิษฐานนี้ เมื่อผู้อ่านพบว่า มีผู้พูด คือ พระเยซูและผู้ฟัง คือ สาวกเท่านั้นอาจเข้าใจว่า

บุรุษที่ 1 คือ พระเยซู

บุรุษที่ 2 คือ สาวกที่กำลังฟังอยู่

บุรุษที่ 3 คือ พระเจ้า ที่พระเยซูกำลังอ้างถึง

แม้ว่าในเหตุการณ์นี้จะมีผู้ที่สนทนากันเพียงพระเยซูกับสาวกเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาสรรพนามบุรุษที่ 2 ในที่นี้คือ You จะเห็นได้ว่า You คือ พระเจ้า ซึ่งหมายถึงว่า บุรุษที่ 2 ในการอธิษฐานนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ หนึ่ง พระเจ้า ผู้ที่เป็นผู้รับสารโดยตรง และ สอง กลุ่มสาวกที่สนทนากับพระเยซู

ซึ่งในความเป็นจริงแล้วในการอธิษฐานทุกครั้งนั้น คริสเตียนมีความเชื่อว่าเป็นการสื่อสารที่มีผู้รับสารโดยตรง คือ พระเจ้า ซึ่งหากมีคนสองคนที่อธิษฐานด้วยกัน ผู้รับสารก็จะมีสองคนในเวลาเดียวกัน คือ พระเจ้าและผู้ฟังคำอธิษฐานอยู่ด้วย ซึ่งสิ่งนี้แสดงอย่างชัดเจนในการใช้ นาม และสรรพนามบุรุษที่ 2 ในคำอธิษฐานข้างต้นดังที่กล่าวข้างต้น ดังนั้นในบริบทของการอธิษฐานในพระคัมภีร์ไบเบิล พระเจ้าจึงมิใช่บุรุษที่ 3 แต่เป็นบุรุษที่ 2 เสมอ

เมื่อพิจารณาตัวอย่างคำอธิษฐานอีกครั้ง เราจะสามารถแยกแยะบุรุษสรรพนามได้ ดังนี้

May your (God's) name be honored. May your (God's) Kingdom come soon. (God) Give us (disciples) our (disciples') food day by day.

And (God)forgive us(disciples) our (disciples') sins-

Just as we(disciples) forgive those who (those people) have sinned against us (disciples).

And (God) don't let us (disciples) yield to temptations. -

โดยแบ่งบุรุษสรรพนามได้ ดังนี้

บุรุษที่ 1 คือ พระเยซู

บุรุษที่ 2 คือ สาวก, พระเจ้า

¹² Holy Bible. (Easy – to –Read), World Bible Translation Center inc., Texas, 1987.

บุรุษที่ 3 คือ ไม่มี

ข้อสังเกตนี้เป็นประโยชน์ในการแปลบริบทการอธิษฐานของคริสเตียน ซึ่งในทุกครั้งที่แปลผู้แปลควรระลึกว่าในการอธิษฐาน พระเจ้าเป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 เสมอ

3.1.2 ลิงค์¹³ องค์ประกอบเรื่องเพศของผู้พูดและผู้ฟังนี้ ดังที่กล่าวในหัวข้อที่แล้วว่าลิงค์มี 4 ประเภท ซึ่งได้แก่

- 3.1.2.1 ปุงลิงค์ คือ เพศของคำที่เป็นชาย
- 3.1.2.2 สตรีลิงค์ คือ เพศของคำที่เป็นหญิง
- 3.1.2.3 อลิงค์ คือ เพศของคำที่ไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิง
- 3.1.2.4 นปุงสกลิงค์ คือ เพศของคำที่ไม่เป็นทั้งชายและหญิง

แต่ในที่นี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เฉพาะ ปุงลิงค์ และ สตรีลิงค์ เพื่อเป็นเกณฑ์ ในการวิเคราะห์การใช้สรรพนามในพระกิตติคุณลูกา เพราะในการพระคัมภีร์ไบเบิลพบว่ามีการใช้ สรรพนามเพียงสองชนิดนี้เท่านั้น แม้ว่าในความเป็นจริงตามความเชื่อของคริสเตียนแล้ว ถือว่าพระเจ้าทรงไม่มีเพศ กล่าวคือ เป็นพระวิญญาณ แต่ในพระคัมภีร์ทุกฉบับก็ใช้สรรพนามที่เป็นปุงลิงค์ คือ สรรพนามที่เป็นเพศชาย อ้างถึงพระเจ้า เช่น ในภาษาอังกฤษใช้ He และแม้ว่าในภาษาไทยจะนิยมใช้สรรพนามที่เป็นราชาศัพท์ในการเรียกพระเจ้า คือ คำว่า พระองค์ ในกรณีที่เป็นทั้งสรรพนามบุรุษที่ 2 และ 3 แล้ว แต่การอ้างถึง พระเจ้า ในฐานะพระบิดาของพระเยซูก็เป็นเหตุผลที่เหมาะสมที่จะใช้ สรรพนามที่เป็น ปุงลิงค์ ไม่ใช่ อลิงค์ หรือ นปุงสกลิงค์ อนึ่ง ในบทที่ 3 ของงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำเรียกว่า เพศชาย แทนคำว่า ปุงลิงค์ และ เพศหญิง แทนคำว่า สตรีลิงค์

3.1.3 พจน์¹⁴ ดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 2.2 ว่า สรรพนามในภาษาไทยแบ่งเป็น 3 พจน์ ได้แก่

- 3.1.3.1 เอกพจน์ คือ คำที่มีจำนวนเพียงหนึ่ง เช่น เปโตร เป็นอัครสาวกคนหนึ่งของพระเยซู
- 3.1.3.2 พหูพจน์ คือ คำที่มีจำนวนมาก เช่น พวกเขาเป็น คนป่วยที่พระเยซูได้ทรงรักษาโรคให้

¹³ กำชัย ทองหล่อ, *หลักภาษาไทย*, (กรุงเทพฯ : บัณฑิตสาส์น), 2533. หน้า 291.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 290.

3.1.2.2 อพจน์ คือ คำที่ไม่ปรากฏจำนวนว่ามากหรือน้อย เช่น เมื่อเช้านี้ฝนตกที่บ้าน

เนื่องจากปัจจัยทางไวยากรณ์ทั้งสามข้อ คือ เรื่องบุรุษ ลิงค์และพจน์นี้เป็นปัจจัยที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามบริบทใดๆ แต่สม่ำเสมอแตกต่างกับ ปัจจัยทางสังคม เช่น อำนาจ หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ฯลฯ เช่น เมื่อ พระเยซูพูดกับอัครสาวกเปโตร เราก็สามารถแยกแยะได้ว่า ผู้พูดบุรุษที่ 1 คือ พระเยซู เป็นเอกพจน์ เพศชาย ผู้ฟังบุรุษที่ 2 คือ อัครสาวกเปโตร เป็นเอกพจน์ เพศชาย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า สามารถใช้ปัจจัยทั้งสามประการนี้ ประกอบกันเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแบ่งข้อมูลการใช้สรรพนามในบทที่ 3 ได้

3.2 ปัจจัยทางสังคม

ในหัวข้อนี้ เนื่องจากคำว่า ปัจจัยทางสังคมเป็นคำที่กว้างมากเนื่องจากอาจหมายถึงความถึง ปัจจัยย่อยต่าง ๆ เช่น ชั้นทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษา¹⁵ ฯลฯ ในที่นี้ ผู้วิจัยจึงจะขอศึกษา ปัจจัยทางสังคมเฉพาะในเรื่องของ สถานการณ์ในการสื่อสาร เท่านั้น

สถานการณ์ในการสื่อสาร

สถานการณ์¹⁶ หมายถึง สภาวะที่เกิดจากปัจจัย 4 ประการรวมกัน คือ

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยย่อยของเรื่องสถานการณ์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเมื่อเรากำหนดความสัมพันธ์ของเรากับบุคคลหนึ่งบุคคลใด เราก็มิได้พิจารณาเพียงว่าเราเป็นอะไรกับเขา แต่คำว่า ความสัมพันธ์นี้ยังบ่งบอกถึงสิ่งต่าง ๆ ด้วย เช่น ความรัก ความเคารพ กล่าวคือ การมีความสัมพันธ์เป็นครูกับลูกศิษย์ เราก็ทราบได้ว่าจะต้องมีปัจจัยในเรื่องความเคารพมาเกี่ยวข้องมากกว่าความสัมพันธ์ฉันเพื่อน เป็นต้น

มีงานวิจัยที่เสนอปัจจัยทางสังคม 8 ประการ¹⁷ ที่เป็นตัวกำหนดบทบาททางสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ดังนี้

3.2.1.1 ปัจจัยทางสังคม 8 ประการ ได้แก่

(1) อำนาจและสถานภาพ ซึ่งในข้อนี้ อังกาบได้เสนอว่า มีการแบ่งชนชั้นในสังคมไทยออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

¹⁵ กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย, (กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น), 2533. หน้า 290.

¹⁶ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533. หน้า 119

¹⁷ Angkab Palakornkul. 1972. Sociolinguistic study of pronominal strategy in spoken Thai. อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533, หน้า 106-107.

1) กลุ่มที่เป็น + อำนาจและสถานะ คือ พวกที่มีอำนาจและสถานภาพสูง ได้แก่ กษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ พระชนชั้นผู้นำ และพวกอาชีพที่ใช้ความชำนาญทางวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

2) กลุ่มที่เป็น - อำนาจและสถานภาพ คือ พวกที่มีอำนาจและสถานภาพต่ำ ได้แก่ เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน พ่อค้า แม่ค้า เป็นต้น

ซึ่งปัจจัยสำคัญ ที่แยกคนทั้ง 2 ประเภทนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ชาติกำเนิด ยศ ตำแหน่งหน้าที่ การศึกษา ศาสนา และการรับราชการ

- (1) อายุ
- (2) ความเป็นญาติและความสัมพันธ์ทางครอบครัว
- (3) ความเป็นเพื่อน
- (4) กลุ่มชาติพันธุ์
- (5) อาชีพ
- (6) เพศ
- (7) ความใกล้ชิดทางสายเลือด

อนึ่ง ในเรื่องชนชั้นทางสังคมนี้ มีผู้ที่เสนอข้อสังเกตในเรื่องการใช้สรรพนามที่มีนัยบ่งบอกถึงสถานะที่สูงกว่า คือ Jespersen ท่านมีความคิดที่น่าสนใจประการคือ เรื่อง grammatical and notional person ดังที่อ้างไว้ในงานวิจัยว่า¹⁸ Notional person, however, implies deviating use of " grammatical person ." for example, ' we ' is employed by royalty in self -reference rather than ' I ' . Further, other expressions such as personal names, common nouns, or kinship terms are used as pronouns.¹⁹

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้อสังเกตของ Jespersen ในข้อนี้เป็นจริง เพราะเราสามารถพบการใช้สรรพนามคำว่า เรา ของพระมหากษัตริย์ และเชื้อพระวงศ์ต่าง ๆ ดั่งนั้นในแง่หนึ่งคำว่า เรา มีความหมายแฝงว่าเป็นคำสรรพนามที่คนที่มีสถานะสูงกว่าคนอื่นใช้ ต่างกับคำว่า ผมหรือฉัน ที่เป็นสรรพนามที่ใช้กันทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเราก็คงพบการใช้คำว่า เรา ของคนธรรมดาทั่วไปด้วยเช่น เมื่อพูดกับเพื่อนสนิท บางคนก็ใช้ เรา เรียกแทนตัวเองและไม่มี ความหมายแฝงแต่อย่างใดเมื่อเราพิจารณาการใช้สรรพนามในพระคัมภีร์ภาษาไทยทั้งสองฉบับก็

¹⁸ Angkab, Palakornkul. 1972. "A sociolinguistic study of pronominal strategy in spoken Thai. Ph.D. dissertation. University of Texas at Austin. P.12-13

¹⁹ Ibid.

พบว่ามีการใช้สรรพนามคำว่า เรา ในความหมายที่บ่งบอกสถานะที่สูงกว่าด้วย ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

นอกจากนี้ อังคาบ ยังได้เสนอ ปัจจัยอีก 9 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการเลือกใช้สรรพนามด้วย

3.2.1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟัง 9 ประการ²⁰ ได้แก่

- (1) ความสนิทสนม
- (2) ความเคารพ
- (3) ความเป็นปึกแผ่น
- (4) ความเป็นทางการ
- (5) การมีลูกอยู่ด้วย
- (6) การมีคนไม่รู้จักหรือคนที่มีฐานะสูงกว่าอยู่
- (7) ระยะเวลาของการรู้จักมักคุ้น
- (8) การไว้ตัว
- (9) การแสดงอารมณ์

อนึ่ง ปัจจัยในเรื่อง ความเป็นทางการ การมีลูก การมีคนที่ไม่รู้จักหรือคนที่มีฐานะสูงกว่าอยู่ด้วยนั้น อาจจัดเป็นปัจจัยรวมเรียกว่า กาลเทศะ ซึ่งหมายถึง โอกาสของการใช้ภาษา²¹ ได้

3.2.2. กาลเทศะ

กาลเทศะ หมายถึง เวลา และ/หรือ สถานที่ของการใช้ภาษา ตรงกับคำว่า setting หรือ scene²² ในภาษาอังกฤษเช่น ในที่ประชุมบริษัท ในบ้าน ตอนเช้า เวลาที่อยู่คนเดียวหรืออยู่ เป็นกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งกาลเทศะนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่เราต้องให้พิจารณาร่วมกับปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังในการเลือกใช้สรรพนามให้เหมาะสม กล่าวคือ เราไม่สามารถแยกพิจารณาเพียงปัจจัยใด ปัจจัยเดียวได้ ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้ปัจจัยเรื่อง สถานการณ์ประกอบกับเรื่องความสัมพันธ์

²⁰ Palakornkul 1972 อ้างใจ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาศาสตร์สังคม, หน้า 107-108

²¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 118.

²² อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา, หน้า 74-75.

- นิด " หน่อย เธอชอบไอเดียของชั้นเรื่อง ลดค่าใช้จ่ายของบริษัทใหม่"
 หน่อย " เห็นด้วยสิ ชั้นว่า ความคิดเธอไม่เลวเลยนะ ลองเสนอที่ประชุมดูสิ"

สถานการณ์ที่ 2 ในที่ประชุม

- นิด " ดิฉันอยากทราบว่า มีใครเห็นด้วยกับข้อเสนอนี้บ้างคะ "
 หน่อย " ดิฉันคิดว่า ข้อเสนอของคุณนิตยาน่าสนใจมากทีเดียวค่ะ"

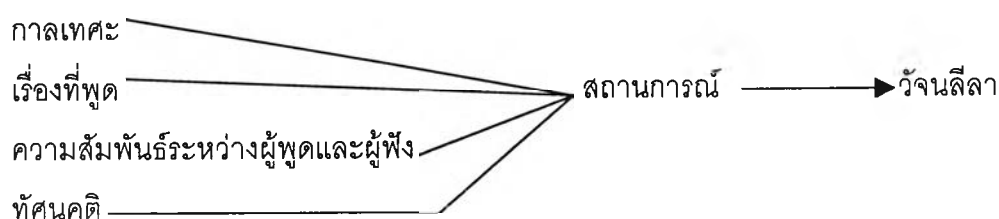
จากตัวอย่างทั้งสองนี้ จะเห็นว่า แม้บุคคลทั้งสองคนจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกันเหมือนเดิม คือ เป็นเพื่อนสนิทกัน แต่เมื่อกาลเทศะเปลี่ยนไป คือ จากที่ส่วนตัวเป็นที่บริษัท และจากหลังเลิกงานเป็นในเวลาการประชุม ซึ่งมีความเป็นทางการมากกว่า สรรพนามที่ใช้ก็ย่อมต้องเปลี่ยนให้เหมาะสมด้วย มีข้อสังเกตว่า ในบางครั้งกาลเทศะเองยังเป็นสิ่งที่แสดงความสัมพันธ์ด้วย ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อกาลเทศะเปลี่ยนไปเป็นที่ทำงาน ในเวลาประชุม กาลเทศะก็ทำให้ทั้งสองคนแสดงความสัมพันธ์ในอีกฐานะหนึ่ง คือ เพื่อนร่วมงานออกมาทางการ ใช้สรรพนามที่เป็นทางการมากขึ้นนั่นเอง

3.2.3 เรื่องที่พูด²³ หมายถึง เนื้อหาของการพูด เช่น เรื่องการเมือง เรื่องส่วนตัว เรื่องธุรกิจ เป็นต้น หัวข้อสนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการใช้ภาษาของคนเราด้วย กล่าวคือ ถ้าหัวข้อที่สนทนาเป็นเรื่องเบาสมอง เช่น การประกวดนางงาม เรื่องละครที่ชอบยอมทำให้ผู้พูดใช้ภาษาที่ต่างจากการสนทนาในเรื่องจริงจัง เช่น เรื่องการเมือง เศรษฐกิจ

3.2.4. ทักษะคิดของผู้พูด ทักษะคิดในความคิดของบลันเดลล์และคณะ²⁴ หมายถึงทักษะคิดของผู้สนทนาที่มีต่อเรื่องที่สนทนา เช่น เบาสมอง กลาง ๆ หรือ จริงจัง อย่างไรก็ตาม พบว่าในหัวข้อนี้ไม่มีผลต่อการแปลพระคัมภีร์ไบเบิลอย่างใดเพราะเนื้อหาในพระคัมภีร์นั้นส่วนใหญ่เป็นคำสอนและการเล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีความจริงจังตลอดโดยรวมทั้งเล่มอยู่แล้ว เราอาจแสดงองค์ประกอบของสถานการณ์การใช้ภาษา ดังนี้

²³ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา, หน้า 74-75.

²⁴ Blundel et all 1982 : vii อ่างโน อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา, หน้า 75.

จากภาพจะเห็นได้ว่า ปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ทำเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสถานการณ์หนึ่ง ๆ ขึ้น และเราสามารถที่จะวิเคราะห์ได้ว่าสถานการณ์แบบใดเป็นแบบทางการ กึ่งทางการหรือไม่เป็นทางการได้และนำไปถึงการตัดสินใจในการเลือกใช้วจนลีลาที่เหมาะสมได้ เพื่อให้ชัดเจนขึ้นผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างการกำหนดประเภทภาษา²⁵ ดังนี้

กาลเทศะ	ร้านค้า	ป้ายรถเมล์	ห้องประชุม
	+	+	+
เรื่องที่พูด	การแข่งขันฟุตบอล/ละครทีวี	อากาศ/การเดินทาง	การหาข้อตกลงธุรกิจ
	+	+	+
ความสัมพันธ์	เพื่อน/ลูก/เพื่อนร่วมงานที่สนิท	คนแปลกหน้า/คนขับแท็กซี่	เพื่อนร่วมงานอาวุโส
	+	+	+
ทัศนคติ	เบาสมอง/ไม่เครียด	กลางๆ	จริงจัง
	↓	↓	↓
	สถานการณ์ไม่เป็นทางการ	กึ่งทางการ/กลางๆ	สถานการณ์เป็นทางการ
	↓	↓	↓
	ภาษาไม่เป็นทางการ	ภาษากลาง ๆ กึ่งทางการ	ภาษาเป็นทางการ

จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาให้ได้ประสิทธิภาพนั้น การเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง

²⁵ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาศาสตร์สังคม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 2533
หน้า 120.

3.3 วจนลีลา

วจนลีลา หมายถึง รูปแบบทางภาษาหรือลักษณะทางภาษาที่แตกต่างกันตามสถานการณ์การใช้ภาษา²⁶

3.3.1 วจนลีลา 5 ระดับ

อมรา²⁷ ได้ประยุกต์วจนลีลา 5 แบบที่ มาร์ติน โจส (Martin Joos) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง The Five Clocks (1961) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างของวจนลีลา 5 ระดับในภาษาอังกฤษไว้ โดยกำหนดการใช้ตามสถานการณ์ ดังนี้

3.3.1.1 วจนลีลาตายตัว วจนลีลาตายตัวเป็นรูปภาษาที่ใช้พูดกับหรือพูดถึงบุคคลผู้เป็นที่เคารพสักการะ เช่น พระมหากษัตริย์ ซึ่งก็หมายถึงการใช้สรรพนามที่เป็นราชาศัพท์ก็นับรวมอยู่ในวจนลีลาแบบนี้ด้วย และใช้ในกาลเทศะที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่นพิธีทางศาสนา เป็นทางการมาก ๆ เช่น ในศาล ลักษณะของภาษามีความเด่นตรงความอลังการ ความซับซ้อน เช่น

(1) ข้าแต่ศาลที่เคารพ.....

(2) ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานพระบรมราโชวาท

.....เป็นต้น

3.3.1.2 วจนลีลาเป็นทางการ วจนลีลาเป็นทางการใช้เมื่อพูดกับบุคคลที่สูงกว่า เรื่องสำคัญ ภาษาไม่ซับซ้อนและอลังการเท่าข้อ 1 แต่ก็มีรูปแบบที่ซับซ้อนและสมบูรณ์ตามไวยากรณ์ของไทย เช่น

(1) รายงานผลการวิจัยที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าการเจริญเติบโต.....

(2) มั่นฝรั้งเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ทางสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเลือกแนะนำให้ชาวไทยภูเขาปลูก...เป็นต้น

3.3.1.3 วจนลีลาหารือ วจนลีลาหารือเป็นรูปแบบภาษาในการติดต่อธุรกิจ การงานในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการประชุมปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ มีโครงสร้างประโยคที่หลวมกว่าข้อ 1 และ 2 คือไม่สมบูรณ์ตามกฎไวยากรณ์ไทย เช่น ละประธานของประโยค และซับซ้อนน้อยกว่า เช่น สนใจสินค้าตัวนี้ไหมครับ เป็นต้น

²⁶ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา, หน้า 75.

²⁷ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาศาสตร์สังคม, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2533 หน้า 120.

กันหรือคุ้นเคยมากพอควร มีการใช้สแลง คำย่อ คำลงท้าย เช่น นะ ซิ มีข้อให้สังเกตได้คือ มีการออกเสียงไม่ชัด และรูปประโยคไม่ซับซ้อนมีการละประธานมากกว่าวจนลีลาหรือเช่น

(1) ตอนนี่ว่างหรือป่าว จะขึ้นไปพบ

(2) ตกลง เจอกัน ปายโมงวันพุธนะ อย่าลืมนะ เป็นต้น

3.3.1.5 วจนลีลาสนิทสนม²⁸ วจนลีลาสนิทสนมใช้ เฉพาะคน

สนิทที่สุดเช่น คนในครอบครัว พี่น้อง สามิตรภรรยา พูดเรื่องส่วนตัว มีการย่อคำมาก มีคำเฉพาะกลุ่ม กร่อนคำหรือ สบถสาบานมาก เช่น

(1) หิวยัง เอาเลยไหม

(2) กะอีแค่นี้ สอ บอ มอ

(3) ปายนี้ เลียน (เรียน) ปาว (หรือเป่ล่า)

ในจำนวนวจนลีลาทั้ง 5 แบบนั้น วจนลีลาที่เป็นกลางที่สุด คือ วจนลีลาหรือ ซึ่งเป็นวจนลีลาที่มีความเป็นทางการในระดับตรงกลางมากที่สุดและใช้ในโอกาสต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมากที่สุด ตัวอย่าง ในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับภาษาไทยทั้งสองฉบับต่อไปนี้จะ แสดงให้เห็นความแตกต่างในการใช้วจนลีลาสองระดับในการแปลด้วยบทเดียวกัน

A. ต้นฉบับภาษาอังกฤษ²⁹: The next day John saw Jesus coming toward him and said, “ Look! There is the Lamb of God who takes away the sin of the world! “

B. ฉบับภาษาไทย 1971³⁰ วันรุ่งขึ้นยอห์นเห็นพระเยซูกำลัง เสด็จ มาทางท่าน ท่านจึงกล่าวว่า “จงดู พระเมษโปดก ของพระเจ้า ผู้ทรงรับความผิดบาปของโลกไปเสีย “

C. ฉบับภาษาไทย อ่านเข้าใจง่าย³¹: วันต่อมา ยอห์นเห็นพระเยซูเดินตรงมาหาเขา ยอห์นจึง ป่าวประกาศว่า “นี่ไง ลูกแกะของพระเจ้า ที่จะมาเอาความผิดบาปของโลกไป “

²⁸ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, ภาษาศาสตร์สังคม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 2533 หน้า 120.

²⁹ Holy Bible. (Easy – to –Read), World Bible Translation Center inc., Texas, 1987.

³⁰ สมาคมพระคริสตธรรมไทย. พระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่ฉบับ 1971. กรุงเทพฯ. 1988.

C. ฉบับภาษาไทย อ่านเข้าใจง่าย³¹: วันต่อมา ยอห์นเห็นพระเยซูเดินตรงมาหาเขา ยอห์นจึงไปวประกาศว่า “นี่ไง ลูกแกะของพระเจ้า ที่จะมาเอาความผิดบาปของโลกไป”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าในข้อ B. เป็นวัจนลีลาแบบเป็นทางการเกือบจะตายตัว เพราะใช้คำราชาศัพท์และภาษาที่ค่อนข้างเป็นทางการ ในขณะที่ข้อ C เป็นวัจนลีลาระดับปรีกษา หรือถึงเป็นกันเอง

พระคัมภีร์ทั้งสองฉบับนี้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการนำเสนอวัจนลีลาในการแปลที่ต่างกัน โดยแสดงออกมาไม่เพียงแต่การใช้ราชาศัพท์เท่านั้น แต่รวมถึงการใช้คำสรรพนามที่แตกต่างกันเกือบทั้งหมดด้วย

3.4 คำเรียกขาน

เมื่อเราทราบระดับของวัจนลีลาที่จะใช้แล้ว ขั้นตอนสุดท้ายก็คือ การตัดสินใจเลือกสรรพนามหรือคำเรียกขานนั่นเอง

อนึ่ง คำเรียกขาน³² หมายถึง “ คำหรือวลี ที่ผู้พูดใช้เรียกผู้ฟังก่อนที่ตนจะพูดเรื่องต่าง ๆ ด้วย เป็นคำที่แสดงระดับทางสังคมของผู้ฟังตามที่ผู้พูดมองเมื่อเปรียบเทียบกับตนเอง และมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏนับตั้งแต่ คำนำหน้า เช่น คุณ และจบด้วยคำลงท้าย เช่น ครับ ตัวอย่าง คุณนฤมลครับ นับเป็นคำเรียกขานหนึ่ง

กัลยาและอมราได้กล่าวไว้อีกว่า การใช้สรรพนามและการเรียกขาน เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของการใช้ภาษาที่แปรไปตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดกับผู้ฟังที่สัมพันธ์กัน การที่จะเลือกว่าเราจะเรียกคนอื่นว่าอะไรนั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับว่า เขาเป็นอะไรกับเรา ซึ่งอาจแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ 9 รูปแบบ ได้แก่

- (1) ญาติผู้ใหญ่กับญาติผู้น้อย
- (2) คู่รัก
- (3) คนรู้จัก
- (4) ผู้ให้และผู้รับบริการ
- (5) คนไม่รู้จักกัน
- (6) สามีกับภรรยา
- (7) ผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

³¹ ศูนย์กลางการแปลโลก. พระคริสตธรรมคัมภีร์ ฉบับอ่านเข้าใจง่ายภาคคำสัญญาใหม่. เชียงใหม่. 2001.

³² กัลยา ดิงศกัทธิย์ ม.ร.ว. และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2529 อ่างโนมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ภาษาศาสตร์สังคม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 2533 หน้า 110

(8) ครูกับศิษย์

(9) เพื่อน³³

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังทั้ง 9 แบบแบ่งได้เป็น 3 ประเภท³⁴ คือ

(1) ความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ ผู้พูดกับผู้ฟังเท่าเทียมกัน ได้แก่ เพื่อน คู่รัก คนรู้จัก และคนไม่รู้จัก

(2) ความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ผู้พูดกับผู้ฟังมีฐานะไม่เท่ากัน ได้แก่ ครูกับนักเรียน นายกับบ่าว ญาติผู้ใหญ่กับญาติผู้น้อย ผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา สามีกับภรรยา

(3) ความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ เมื่อความเท่าเทียมไม่สำคัญหรือไม่ปรากฏชัดเจน ได้แก่ ผู้ให้และผู้รับบริการ

อนึ่ง จากการศึกษาพระกิตติคุณลลภา ผู้วิจัยพบว่า มีประเภทของความสัมพันธ์ไม่ครบทั้ง 9 ประเภท กล่าวคือ มีเพียงความสัมพันธ์ในทุกข้อยกเว้นข้อ ผู้ให้และผู้รับบริการเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการใช้ปัจจัยในเรื่องความสัมพันธ์นี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการวิเคราะห์การใช้สรรพนามในพระกิตติคุณลลภา มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้สามารถประเมินการใช้สรรพนามที่เหมาะสมกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ปรากฏในพระคัมภีร์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในงานวิจัยเรื่องการใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กัลยาและอมราได้เสนอกฎเกณฑ์ในเรื่ององค์ประกอบของคำเรียกขานไว้ 11 ข้อ ซึ่งคำเรียกขานแต่ละคำจะประกอบด้วย ยศ อาชีพ/ ตำแหน่ง วลีแสดงความรู้สึก/คำนำหน้าและคำลงท้าย ดังนี้

(1) คำนำหน้า + ชื่อ	เช่น	คุณสมชาย ท่านทักษิณ
ไอ้เปี้ยก
(2) ชื่อ	เช่น	สมศรี
(3) คำนำหน้า	เช่น	คุณ
(4) คำเรียกญาติ	เช่น	ป้า น้า

³³ กัลยา ดิงศภิตย์ ม.ร.ว. และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2529. การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์. รายงานการวิจัยโครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 2533 หน้า 62-63

³⁴ เรื่องเดียวกัน

(5) คำเรียกญาติ+ชื่อ	เช่น	ป้าแดง
(6) คำนำหน้า + คำเรียกญาติ	เช่น	คุณน้า คุณทวด
(7) อาชีพ/ตำแหน่ง	เช่น	อาจารย์ หมอ บ่อย แม่ค้า
(8) วลีแสดงความรู้สึก	เช่น	ที่รัก
(9) คำนำหน้า+ยศ	เช่น	ท่านนายพล
(10) ยศ	เช่น	จ่า
(11) คำนำหน้า + อาชีพ	เช่น	คุณหมอบ ท่านอาจารย์ ท่านนายก

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาในเรื่องคำเรียกขานนี้ มีประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้ กล่าวคือ ทำให้การอ้างอิงเรื่องสรรพนามมีความชัดเจนและมีหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น เพราะการที่เมื่อเราทราบความสัมพันธ์ของคู่สนทนา และ สถานการณ์ที่กำลังสนทนาอยู่ เราจะสามารถเลือกใช้สรรพนามจากคำเรียกขานที่มีอยู่นี้ได้ เช่น โดยปกติ เรามักพบคู่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่น เพื่อน เรียกอีกคนหนึ่งโดยใช้คำเรียกขานในกฎข้อที่ (2) คือ ชื่อเท่านั้น เช่น สมชาย แต่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น ในที่ทำงานที่มีผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่าอยู่ด้วย คำเรียกขานที่ใช้ก็อาจเปลี่ยนเป็นกฎข้อ (1) เช่น คุณสมชาย หรือแม้กระทั่งข้อ (10) เช่น ท่านผู้จัดการ ก็เป็นได้

สรุป

ปัจจัยหลัก 2 ประการที่มีอิทธิพลหลักต่อการเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทย คือ หนึ่งปัจจัยทางไวยากรณ์อันได้แก่ ปัจจัยเรื่องบุรุษ พจน์และลิงค์ เป็นปัจจัยที่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลจากปัจจัยอื่น และสอง ปัจจัยทางสังคม ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ ปัจจัยเรื่องสถานการณ์หรือกาลเทศะในการสื่อสารและเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เช่น คู่สนทนาเป็นญาติพี่น้องกันหรือเป็นเพื่อนกัน การสื่อสารนั้นเกิดขึ้นที่ไหน เป็นส่วนตัวหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งเมื่อเราทราบปัจจัยทั้งสองประการนี้และนำมาพิจารณาประกอบกัน เราก็จะสามารถเลือกวัจนลีลารวมถึงคำเรียกขานหรือสรรพนามที่เหมาะสมที่สุดได้